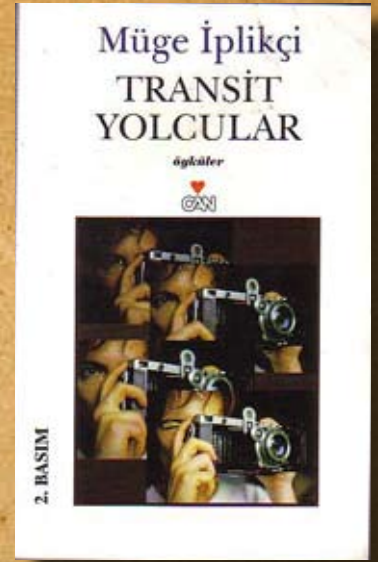

“Kalıcı Konuklar”

Cumhuriyet Kitap eki

Enver Aysever

“Körükten geçtim. Transit yolculuğum devam etmeli. Sanki yılların içinden geçtim. Yıllara takılmış duyguların içinden. Transit hızı ve yavaşlığıyla. Bu yolculuk, gitmek anlamına geldiği gibi, gitmemek ve beklemeyi de temsil edebiliyormuş, bunu anlayabilmişim nihayet.”

Müge İplikçi, son kitabının son öyküsüne böyle başlıyor. Okurda tartışmasız bir haz bırakmayı başaran İplikçi, yaşamımıza, bir yazar olarak, derinlemesine ve kalıcı olmayı başararak giriyor. ‘Transit Yolcular’daki öyküler, öylesine ipuçları veriyor ki yaşadığımız çağın insanına dair, ister istemez dönüp dönüp okuma gereksinimi duyuyor kişi.

Sorunlarıyla, biçimiyle, en önemlisi özgün sesi ve tınısıyla ‘Transit Yolcular’, bize Türk edebiyatında yeni bir yazarın tavrını müjdeliyor. Uzun zamandır, birbirine benzeyen ve incir çekirdeğini doldurmayan konuları ve sığ yaklaşımlarından dolayı bıkkınlık veren ve nedense hep aynı öyküyü okuyormuşuz duygusu uyandıran, yeni kuşak öykücüler arasından, başkalığı ve sözüyle okura yeniden öyküye yanaşma olanağı sağlıyor.

‘Yersizlik’ ve ‘Zamansızlık’

Kitabın tamamına yayılan yadırgatıcı tavır, önceleri tedirgin edici olarak okuru dürtse de, sayfalar ilerledikçe yazarın oyunlarına ortak olma olanağı veriyor. Daha ileri gitmek de olası; zaman zaman okur, yazarı da aşarak, öyküler içinden yeni öyküler kurabiliyor. Benim tanımımla, ucu açık bu öyküler, ilkin ‘zaman’ olgusuna dair düşündürüyor insanı. İplikçi’nin öykülerinde bir ‘yersizlik’ ve ‘zamansızlıktan’ söz etmek yanlış olmaz sanırım. Daima bir ‘gitme’ fikri veya ‘gidememe’ fikri, hem yazarın kafasını kurcalıyor, hem de okurun gündemine yerleşiyor. Her nedense daha ilk satırdan itibaren, yaşadığı çağın insanı olamayan, ya da olmamayı tercih eden bir yazarın kaleminden çıkan, uyumsuz insanlarla birlikte ilerliyor.

‘Oyun’ önemli. Belli ki önce İplikçi için, ardından kahramanları için ve sonunda okur için. Biri size “Nasıl bir kitap, neyi anlatıyor?” diye sorarsa, inanın çok çaresiz hissedeceksiniz kendinizi. Tadını biliyorsunuz, ne demek istediğini de kavriyorsunuz yazarın, ama tek kelime edemiyorsunuz. Mutlaka okumak lazım, üstelik güçlü sezgilerle.

Hangi Ben?

“Bir düğün salonunda yerde atıp duran durmakta olan bir kalbi tutup apışarasından içine sokuverdi.”

İki kalple nasıl yaşar insan? Tek bir kalbin başımıza ne işler açtığını düşünürsek, pek tercih edilecek bir durum olmasa gerek. Oysa Nida (pek çok kez kitaba ağırlığını koyan yürekli kahraman) iki kalple yaşamayı göze alıyor. Üstelik bu modern zamanlarda, sorumluluğunu taşımayı iki kalbin, yani iki sesin, yani iki ayrı fikrin, yani iki ayrı yaşamın, korkusuzca göze alarak!

İki kalpli olmak, beraberinde ‘ben’ sorusuna da ayrı bir açıdan bakma zorunluluğunu getiriyor. Hangi ben? Kendi içimize sakladığımız ‘ben’lerden hangisi? Bir terazi gibi durmayı başarabilir mi insanın iradesi? Üstelik ikisi de kendisi olan ‘ben’lere karşı! Böyle bir sorunu var kitaptaki tüm ‘Transit Yolcular’ın!

İplikçi'nin yoğun ve güçlü imgeleri, bize farkında olmadan bu soruları sorduğu gibi, dikkatli okur için satır arasında yanıtlar da veriyor. Yalnız yanıtların birden fazla olması, yine tercih yapma zorunluluğunu getiriyor okura. Bu, kitabın genel eğilimi. Kurulan dünyalara kendinizi katıp yer açmazsanız, öykülerden soğuyabilir, hatta kitabı yarıda bırakabilirsiniz. Oysa ilerledikçe ayrı gibi duran öyküler arasında çok ince bir bağ, ustaca bir kurgu ve romancı tavrını da göreceksiniz. Daha ilk öyküden, size transit bir yolcu olmanın acıklı ve komik halini tanıtan yazar, ilerledikçe yaşadığımız çağın, beyinlerimizi zonklatan gerçekliğini artan dozda bir şiddetle ve şaşırtıcı bir zenginlikle sunuyor. 'An'ların ne kadar değerli olduğunu ve bir o kadar da kolay yittiğini İplikçi'nin imgeleri ile itirazsız kabul ediyorsunuz.

“Saçmalamak;

En onursuz duruş

En erdemsiz etkinlik

En kâr getirmeyen faaliyettir arkadaşlar. Bu virüse karşı ciddi önlemler almalıyız.”

Öykü kahramanlarından Bay Zorlu böyle tanımlıyor 'saçmalama'yı. Oysa onu yaratan yazarı en çok 'saçma'yla, 'saçma'nın yaşamımızdaki yeri ve önemiyle ilgileniyor. İsyanın yazarı, hiçbir iktidarı benimsemesi olası gibi görünmeyen Müge İplikçi, belli ki kahramanlarının ağzından, hepimizle inceden inceye oynuyor. Bu ironik kalem, ayırında olsak bile, yok saydığımız ve yaşamın gündelik ve güdük sorunlarının dışına taşmamayı yeğlediğimiz için bizi gülerek baş kaldırmaya davet ediyor. Zavallı Bay Zorlu'nun bunları ne düşünecek ne de değerlendirecek hali var!

Ağır Bedel

“Şimdiki zamanda geleceği görmek ağır bir bedeldir,” diyor İplikçi bir öyküsünde. Kimbilir belki yazarın, sanatçının yazgısıdır bu. 'Transit Yolcular'da hem 'şimdi'ye dair, hem de 'geleceğe' dair düşünürken dönüp dönüp bu satırlar aklınıza takılıyor. Daha şimdiden büyük bir kurgunun parçası olduğunu bilse de insan, değiştirmeye gücü yetmeyeceği için, giderek daha da yabancılaşıyor her şeye. İşte tam da bu noktada, hep yaşamın kıyısında dolaşan İplikçi'nin öykülerinin gücünü anlıyoruz. Sokaktaki insanın yanında duran, onun ağzından haykıran, öte yandan bir yabancı olduğunu bilen ve yüksek sesle tekrarlayan bu öyküler, hepimizin yaşamlarının küçük bir toplamı gibi transit geçiyorlar önümüzden. “Yapılacak şeyler; sabırlı olmak, metanetli olmak, toleranslı olmak. Dahası susmak... Olgunlaşmak. Her günü yeni bir gün olarak selamlamak.”

Muhalif Öyküler

İplikçi'nin manifestosu olduğunu sandığım bu satırlar, bir çeşit öğüt niteliği de taşıyor. Artan bilgelik özlemi, yaşamı çok yönlü kavrama ve dönüştürme arzusu, acılara karşı bağışıklık kazanması umulan bir ruh ve nihayetinde eylemlerin mutlaka hareketle değil düşüncede de olduğunu bilen bir kalem, bu öykülerin vazgeçilmez izlekleri. Son derece muhalif öykülerden oluşuyor 'Transit Yolcular'! İçinde muhalefetin bitmez tükenmez sızısını, burukluğunu ve hüznünü bulacaksınız kuşkusuz.

Ancak bir yanılla da itiraz etmenin, insanı nasıl arındırdığını, yaşama yeniden yeniden katılmak için nasıl güç verdiğini, ötesinde ne denli yaratıcı bir eylem olduğunu da fark edeceksiniz. Sanki İplikçi bunu usta bir matematikçi olarak hesaplamış ve biz öyküleri okurken, bir yerlerden bakıp gülümsüyor.

Bu yazının, bir eleştiricinin elinden çıkmadığını kavradığınızı biliyorum. Belki sırasız çıkışlarımdan, belki de daha çık sezgilerimle yaklaşmamdandır. Ancak bildiğim bir şey var ki, 'Transit Yolcular' sizde de elinize kalemi alıp, bir an önce hem kahramanlarına, hem de Müge'ye tuzaklı öyküler kurma arzusu doğuracaktır. Bunu yaparken kendi açmazlarınızla karşılaşsanız şaşırmayın. En kurnaz hamleyi yaptığınızda İplikçi'nin 'Transit Yolcular'ın avuçlarınızdan kayıp gittiğini göreceksiniz. Çünkü 'Transit Yolcular' noktayı koyduğunuz yerde, yeniden başlayacak. Modern zamanların ilerlemeci fikrinin bize dayattığı gibi değil, okudukça çoğalarak.

26.12.2002